

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Kr. Poet.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljaka samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljaka 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljaka u jednom voljnu, da im list šaljeimo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 20 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku zastavnicu. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedođe na vrijeme, nako to javi odpravničku u otvorenu pisanu, za koje se neplaća nikakva poštarina, naplata izvana *Reklamacije*. Ako List prima, i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1 i 16. dan mjeseca.
UREDNIČTVO I ODPRVNIČTVO
nalazi se
Gorska Stadion N. 12.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vjesti, dopila i drugi spis štampaju se il u odelosti il u izvadku, naime pruna svojoj vrijednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavu. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobčana se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oplata od 8 redakih stoji 30 novč., a svaki redak svuviše 15 novč. il u slučaju opetovanja po što se pogodno oglašnik i odpravništvo. Dopila se nevracaaju. Uredništvo i odpravništvo, osim izvanrednih slučajeva, nedopisuju, nego putem svoje *Listinice*.

Govor

Dra. Dinka Vitezlića u car. vieću dne 9. marča 1883 po stenografskom izvješću.

Visoka kućo! Začudio sam se na malo pred čuveni govor sa ministarske stolice. Njegova preuzvišenost g. ministar nauke pronašao je za dobro izjaviti, da se nema uzeti za ozbiljno resoluacija predložena od zastupnika D.ra Tonkija. (Čujite! a desna). Naveo je pako za uzrok to, što se resoluacija ima protegnuti na sve zemlje obitavane od Slovenaca. Uvidit će pako svaki koji čita resoluaciju, da bi se imala uporabiti samo u onih zemljah i djelovih zemlje, gdje je dovoljan broj Slovenaca a ne ondje, gdje jih nije; stoga nije namjeravao predlagatelj, da se ta resoluacija protegne i na Istru, premda je u Istri n. p. Slovenaca, ali u malem broju. Njegova preuzvišenost rekla je još, da se kod organizacije srednjih školah ima uzeti obzir u prvom redu na nauk a u drugom redu na jezik. Pitao bi sad pedagoge, kako se koga može podučavati a da nepozna dotičnoga jezika? (Vezoma pravo! desna). Ja mislim, da poduka stoji u nerazdruživom vezu s jezikom te da se na oba jednako ima uzeti obzir, a ne kako tvrdi njegova preuzvišenost, najprvo na poduk i onda stopram na jezik. Njegova preuzvišenost ministar nauke kazao je nadalje, da se kod ustanovljivanja jezikovnoga pitanja za srednje škole ima uzeti obzir na kompetentne organe, te takvimi naveo je zemaljska školstva vieća i sabore, odnosno zemaljske odbore. Gospodo moja! To je onda suviše bilo, da smo ovdje kroz dva četa dana o srednjih školah govorili, jer ta dva dana upotrebila su se skoro izključivo na razpravu o naukovnom jeziku.

Carevinsko vieće bilo bi dakle nekompetetno odlučivati o tom pitanju!
Kako se štogod takva utvrditi može, nemogu dokučiti. Ima se takodjer u obzir uzeti, da su zemaljske oblasti tako sastavljene, da se nemože očekivati u tom pogledu u svih zemljah sasvim neparitaljčno mišljenje i to moram utvrditi naročito ob autononnih zemaljskih organih i zemaljskih oblastih u Istri.

Gospodo moja! Ja sam se i po drugi put upisao, da ću proti govoriti te ću i proti glasovati. Uzrok, radi kojega to činim, saznat ćete iz mojeg govora. Ja sam već opetovano u ovoj kući govorio za takav razvitak i procvat školstva u Istri, koji po mogućnosti odgovara pravednim zahtjevom slavjanskoga pučanstva i članku XIX temeljnih zakonah. Zahtjevao sam u interesu toga pučanstva i u suglasju sa napomenutom zakonskom ustanovom, da se broj slavjanskih školah u Istri poveća, da se bar jedna gradjanska škola sa slavjanskim nastavnim jezikom ustroji, da se zavodi za učitelje i učiteljice u Kopru i Gorici bolje urede, da se ustroji u Krku jedan niži gimnazij sa hrvatskim naukovnim jezikom, da se njemački gimnazij u Pazinu pretvori u hrvatski i da se slovenski jezik uvede kao obligatni jezik za Slovence na gimnazij u Kopru. U tom smislu predao sam takodjer pred nekoliko godinah naukovnoj upravi spomenicu. Mnogo istarskih obćinah upravilo je na visoku zastupničku kuću peticije, da se uvede hrvatski jezik na pazinskom gimnaziju. Unatoč svemu tomu ništa se nije u tom pogledu učinilo, jer izuzev ustrojenje nekolicine slavjanskih pučkih školah i nevoljno preustrojstvo učiteljišta u Kopru, sve je ostalo pri starom. Uz sve to neodustajom od moje nakane te sam odlučio predložiti resolu-

ciju, koju sam jučer prijavio. Budi mi dozvoljeno, da poduprem sledećim moju resoluaciju:

Polag zadnjega popisa broji Istra 285,154 stanovnikah.

Od tih je po jeziku obćenja 4,779 Njemacah, 43,004 Slovenacah, 114,291 Talijanah i 121,732 Hrvatih.

Najmoglobrojniji su dakle Hrvati te po postotkih računano ima 5,798 Slavjanah, 4,004 Talijanah i 0,168 Njemacah. Iz toga se vidi, da Slavjani sačinjavaju ogromnu većinu.

Unatoč svemu tomu nema u Istri niti jedne slavjanske srednje škole, čujte, gospodo moja, niti jedne slavjanske srednje škole, premda su Slavjani u velikoj većini i Jer gimnazij u Kopru je čisto talijanski, gimnazij u Pazinu je čisto njemački, jedna je talijanska realta u Piranu, druga vojnička u Pulju, koja je njemačka. Nautička škola u malom Lošinjju je čisto talijanska, pučkih školah je veoma malo slavjanskih i to većinom jednorazrednih.

Na koparskom učiteljištu postoji dođuše jedan hrvatski i jedan slovenski odjel, ali većina predmetah i to od najvažnijih, kake n. pr. pedagogija, uče se u njemačkom jeziku; u četvrtom razredu predaju se svi predmeti, velju svi predmeti, njemački a to za učitelje, koji se naobražavaju za slavenske škole (čujtel čujtel desno).

Ista se stvar događa i na ženskom učiteljištu u Gorici.

Usprkos tomu govorio je u generalnoj razpravi i malo prije u današnjoj sjednici g. zastupnik Dr. Sturm o potiskivanju Njemacah g. osobitom vrstnosti gg. zastupnici vitez Garneri, Dr. Magg i Dr. Mengor.

Ja bih ipak molio gospodu, da malko pobliže prouče obstojnost u Istri i budu

li ikoliko objektivno sudili, oni će, uveden sam odpusiti od svog mnienja; budu li pako ostali tvrdo pri svojem, znak je, da se nepuštaju uvjeriti.

Da se djecu na njemačku preokrene, uveo se na pazinskom gimnaziju pripravnici tečaj. I negledeć na ono što bi se moglo takovoj uredbi sa *pedagogičkog* gledišta prigovoriti, neda se ona niti s toga opravdati, što se njom učeća mladež sili da tek u *deset* godinah gimnazij dovrši, te je ona za to gospodarstveno pretežka za vrlo siromašni puk u Istri, koji je bez svoje krivnje u prosvjeti zaostao.

Mjesto da se vlada što više trsi, da zanemareno nadoknadi, stavljaju se Slavjanom u Istri, kako ste čuli, zaprieke na put, jer kako je u gimnazijih tako je i u drugih zavodih, nešto rekoh, na mužkih i ženskih učiteljištih.

Nije zato gospodo, nikakvo čudo, što hrvatski puk u Istri sve više i više pada.

Prispodobimo li posljednji sa predposljednjim popisom, t.j. onaj od 31 prosinca sa onim od 1869. godine, uvidit ćemo koji naglo pada hrvatsko pučanstvo. Ova okolnost se čudnim slučajem kod nijednog drugog pučanstva ne opaža kako kod hrvatskog. Kod posljednjega popisa pronašlo se po obćevnom jeziku 1,86 postotakah Njemacah, 15,14 postotakah Slovenacah, 49,22 postotakah Talijanah i 42,84 postotakah Hrvatih. Nasuprot proračunao je Ficker god. 1869. sljedeće postotke: 12 postotakah Slovenacah, 56,24 postotakah Hrvatih, 31,76 postotakah Talijanah, Njemacah niti nespominje. U posljednjih jedanaest godinah, najme od g. 1869 do do 1880. izgubili su Hrvati 13,40 postotakah, dakle više od 1 postotka na godinu; usuprot tomu za svega ovoga vremena uz sav ogroman napor oko ponjemejanja

Podlistak.

O izborih.

(Nastavak).

Marko. A koji sve imaju pravo dati glas za poslanika ili deputata u zemaljski sabor?
Juraj. To pitanje ćemo bolje odgovoriti, ako razdělamo glasovanje polag velikoga posjeda, polag gradovah i polag seoskih obćinah.
Marko. Dobro! Dakle koji veliki posjednici imaju pravo glasovati za poslanika za zemaljski sabor?
Juraj. To smo već prije rekli. Oni koji od posjeda zemlje plaćaju najmanje sto forintih čistoga državnoga poreza, koji su punoljetni, i koji su austrijanski državljanj.
Marko. Dakle talijanski državljan, koji bi plaćao u Istri 100 ili više forintih poreza od zemlje, nebi imao pravo glasa?
Juraj. Nebi!
Marko. A treba li da je taj posjed sav u jednom kusu, ili može biti i više posjedah jednoga gospodara?
Juraj. Netebe da je samo jedan posjed, nego jih može i više biti.
Marko. A da su dva ili više njih skupa gospodari tako velikoga posjeda, bi li svi mogli glasovati?
Juraj. Nebi! Ondu svi takovi svlastnici moraju dati pomoć (prokuru) jednomu, da glasuje za sve.
Marko. A koji imaju pravo glasovati za

poslanika u gradovih i znamenitijih mjestih, koja ste spomenuli?
Juraj. Tu je ovako: Poglavitno načelo stoji, da može izabrati saborskoga poslanika svaki onaj, koji može birati obćinsko zastupstvo. A to se za gradove razumije na sledeći način: Ako grad ima tri izborna tela (corpi elettorali), onda imaju pravicu glasovati oni od prvoga i drugoga tela, dapače još i oni od trećega, ako plaćaju izraynoga poreza (imposta diretta) barem 10 forintih.
Marko. A što je to izravni porez ili imposta diretta?
Juraj. To je ono, što se bez adicionala ima platiti državi od zemlje, kuće, patente, dohodka, i od najmnovine ili štta, ako držiš drugoga stanara u kući.
Marko. Dakle ja, koji u gradu plaćam svega skupa 9 for. 50 novč. poreza, nemogu glasovati zastupnika za sabor.
Juraj. Ne, ako vaš grad ima tri izborna tela, jer je dosada takov zakon.
Marko. A što se to zove: izborno telo ili corpo elettorale?
Juraj. Ta stvar je ovako: Svaka obćina (podestaria) mora imati popisane u nekome redu sve one ljude, koji imaju pravicu birati obćinsko zastupstvo. Najprije su popisani počastni gradjanj, onda svećenici, činovnici, itd., zatim drugi stanovnici redom od jačega na slabijega polag toga, koliko plaćaju državnoga poreza (dakla adicionalni se neručunaju). Ako dva plaćaju jednako, onda se najprvo upiše stariji pak mladji.

Kad je taj popis gotov, onda se sbroji, koliko plaćaju svi skupa, zatim se ide od prvih prema dole, dok zasegne jednu trećinu svega što plaćaju svi stanovnici jednoga grada. *To je prvo izborno telo.* Onda se ide opet niže dok zasegne opeta treć diel svega poreza. Do tuđu je *drugo izborno telo.* Svi koji ostanu, jesu *treće izborno telo.* Ali ako je obćina malena i ako nije velike razlike u porezu, onda se od sgora dola broje oni, koji skupa plaćaju *polovicu svega poreza*, ti su *prvo izborno telo*, a svi drugi čine *drugo izborno telo.*
Marko. A tko odlučuje, hoće li obćina imati tri ili dva izborna tela?
Juraj. To odlučuje kapitanat.
Marko. Rekli ste, da u gradovih i znamenitijih mjestih kako su a preda izbrojena, imaju pravo izabrati saborskoga poslanika oni, koji su u prvom i drugom izbornom telu, a u trećem samo oni, koji plaćaju barem 10 forintih državnoga poreza. Kako je pak u onih gradovih, koji imaju samo dva izborna tela?
Juraj. Ondje je tako, da se uzmu samo prve dvie trećine izbornikah od ozgora dole, i oni glasuju, a drugi ne.
Marko. A kako izabiru poslanika ljudi od seoskih obćinah? ili, kako se reče, *cajziji*?
Juraj. Stanovnici seoskih obćinah neizabiraju ravno, nego po izbranih mužih, koji se zovu izbornici ili fiduciar (elettori eletti = izabrani biraci).

Marko. Kolkio pak ima svaka seoska obćina tih fiduciarah?
Juraj. Treba znati kolkio je dušah po zadnjem brojenju puka u kojoj mjestnoj obćini ili podestariji. Od toga odbiju se gradovi i znamenitija mjesta koja imaju izabrati s gradovi. Od onih dušah, koji ostanu, dodje *jedan* fiduciar na svakih petsto dušah; to već polag brojenja puka odlučuje kapitanat.
Marko. Tko izabira te fiduciare, kada i gdje?
Juraj. To fiduciare izabiraju svi oni stanovnici seoskih obćinah, koji su upisani u porezu u *prvo* ili *drugo* izborničtvo; ako su pak samo dva izborničtva; onda prve dve trećine svih izbornikah odzgor dole računajući; osim toga svi počastni obćinari, svećenici i činovnici u službi.
Marko. A izabiraju na dan i u mjestu, gdje odlučuje kapitanat. *Ali taj dan i mjesto valja da glasovanje (podestaria) puku obćinani na dođu.*
Marko. A koga se može izabrati za fiduciara?
Juraj. Svaki onaj, koji ima pravo izabrati fiduciara, može biti izabran za fiduciara.
Marko. Ako malo ljudi dodje birati a moraju izabrati više fiduciarah, kako onda?
Juraj. Dobro je, kolkogod jih dodje; ali ako jih dodje malo to je znamenje, da puk slabio marl za javne posle, što bi bilo žalostno.
Marko. Kada i gdje biraju fiduciari poslanika za sabor?

Istre, porasli su Njemci za 1.68 postotak, Slovenci za 3.14 a Talijani za 8.46.

Najveći dio kod ove izvlasbe bez odstete — moralo bi se radije kazati: kod ove opliene — imali su dakle Talijani. To zasvjedočuje najsjajnije ono što sam ja u ovoj visokoj kući pred nekoliko godinah uzvrdio, da na ime u Istri pomamom ponjenčenja, tjera se Hrvate u talijanski logor.

Odatle morala bi vlada naučiti da netjera više dosadašnje politike. U svih 400 godinah, što ih je Istra pod mletačkom vladom probavila nije se polučilo onoga što se pod austrijskom vladom polučuje (*čujste! desno*). Kažu, da se je Dr. Giskra, dok je još ministrom blo, o istarskih Slavjank izrazio: ako neće da budu Njemci, neka budu radije Talijani nego li Hrvati (*čujste! desno*). Ja nemogu jamčiti za istinitost ove izreke, ali zašto mogu jamčiti jest činjenica, da je to bio program nesamo vlade, kojeg je Giskra pripadao, nego i sljedećih te da je to program sadašnje vlade. (*Vrlo dobro! desno*).

Na čelu tršćanske uprave stoji čovjek, koji nepozna nijednoga od zemaljskih slavjanskih jezika, premda ima preko polovice pučanstva slavjanskoga (*čujste! desno*). Ovaj čovjek neće da znade za Slavjane. On njim se opire gdjegod može. Jeli vjerojatno da se niti proglašivanje zakonah i naredbah neobavlja u hrvatskom jeziku? (*čujste! desno*). Ja mislim, da toga nema u nijednom kraju Evrope. Sili se Hrvate, da svoja imena talijanskim pravopisom pišu (*čujste! desno*).

Ja sam o tomu podnio interpelaciju, na koju mi se do danas još ni odgovorilo nije. Zemaljska se vlada i podčinjeni organi toli vruće za to stvar zauzimaju, da se vernije neki ni de Pretisova vlada u Rimu zauzeti mogla (*čujste! desno*). U službenom dopisivanju rabi se zastarjelo ime ilirski jezik; neće dakle da jezik niti pravim njegovim imenom zovu. Nije li to smiješno; nesjećate li vas to djeteta, koje zaklapa oči, da ga nevide? Pred deset godinah sastavljali se dekreti za učitelje i za profesore u dvih jezicah, naime za Hrvate hrvatski i njemački, za Talijane talijanski i njemački, za Slovence slovenski i njemački a tek u novije doba nezna se za Hrvate i za Slovence; sastavljaju se dekreti u njemačkom ili u talijanskom jeziku, dočim o hrvatskom ili slovenskom ni govora nema.

Prije godinu danah htio je učitelj, Hrvat, u svojem materinskom jeziku priseci. Pa što mu se reklo? Da nema za to prisječnih rieči (*čujste! desno*) dočim je ipak pod Aueršpergovim ministarstvom dopušteno bilo u materinskom jeziku prizicati. Kod političkih oblasti nije nitko primljen, koji nedokazuje da znade njemački, i to se sbiva u zemlji, gdje Njemcem — može se reći — ni traga nema. Hrvatske se občine sile, da primaju njemačke dopise, a nećine li toga, bivaju kažnjene. Ali talijanski pisati to njim je dopušteno, dapače se na to i nagovaraju. Pojedinih obćinarom mojega rodnoga oto-

ka bilo je onemogućeno upravitl na carevinsko više predstavku, da se u škole uvede hrvatski jezik. Glede toga ima kod visokog ministarstva priziv, pa se nadam, da će ono tu stvar u smislu temeljnih zakonah riešiti.

A sad prelazim na svoju resoluciju. U naredbi od 21. srpnja 1882. o kojoj je ovaj čas Nj. preuzvišenost gosp. ministar govorio, najglavnije su ustanove, da se u prvom i drugom razredu svi predmeti u slovenskom jeziku predaju, osim jezika njemačkog, glede kojega je odredjeno; da prema tomu kako budu djaci u njem uvježbani ima se tim jezikom i podučavati; drugo da se u trećem i četvrtom razredu ima njemački i grčki jezik, njemački a ostali predmeti slovenskim jezikom podučavati, treće, da za odnosno obvezatne i slobodne predmete, osim poduke u pjevanju, nastavni jezik ima biti njemački.

Moj predlog dakle smiera na to, da se slične ustanove upotrebe i za uvođenje hrvatskog nastavnog jezika na pazimskom gimnaziju. Ja mislim, da Nj. preuzvišenost g. ministar nastave neće glede ove resolucije nimalo dvojiti, što li je ovdje upotrebljivo. To je, po mojem mnienju, najmanje što ja mogu za hrvatsko pučanstvo u Istri tražiti, i to mogu od visoke vlade tim više očekivati, što ovim neidu skopćane novčane žrtve, pače može kod toga vlada štedog i pristediti, jer bi od-pala potreba pripravnog tečaja. Nemogu dakle na ino, nego što toplije ovu moju resoluciju visok. kući preporučiti.

Moram konačno još spomenuti kola-jući glas, da se kod vladinih krugovah radi prenceti gimnazij iz Pazina u Pulj. Ja se za sebe moram odlučno tomu opraci. Ako igdje postoji neprikladan grad za učevne zavode, to je Pulj, jer osim raz-like troška — kako je poznato, cijena ži-veža i stanovi jesu u Pulju vrlo skupi, — nije Pulj kao ratna luka i oružište za ratnu mornaricu niti za čudoredni i vjer-ski uzgoj mladeži prikladno mjesto (*Vrlo dobro! desno*).

U ostalom neizključuje resolucija, koju sam preporučio ništa potrebu, da se u Krku ustroji gimnazij. Jer da se ona i sve uporavi, jesu mladići predaleko od Pazina i obskrba ondje preskupa, da bi oni mogli ovu gimnaziju polaziti, te će oni, kako su dosada činili i kako sada čine, voliti po-laziti riečki gimnazij. Što se posebice riečkog gimnazija tiče, to su se u posljed-nje vrijeme postavile poteškoće i polazku ovog gimnazija. Visoko ministarstvo nije naime priznalo valjanost svjedočbah od ovoga gimnazija izdanih. Visoko je mini-starstvo izdalo naredbu i to dekret od 21. listopada 1882. br. 17.009. U njemu se osim inoga odredjuje, da će se u buduće, da se uzdrže postojeći propisi, oprost od propisanih gimnazijjskih naukah, u koliko se taj bude radilo o primanju u odgojilište vjerskom zakladom dotirano ili o podje-ljenju «titula mensae» ili o pristupu k dušobrižničtvu — tek iznimno podieliti.

Gimnazij na Rieci ustrojen je sasvim tako, kako i svi gimnaziji u ovoj polovini carevine; a i poznato je da je to izvrstan gimnazij. Ja dakle nerazumjem, čemu na jednom takve poteškoće polazku onoga gimnazija, ja to tim manje vidijam, čim oni, koji neznaju ni talijanski ni njemački, nemaju u blizini nikakvog gimnazija, kojeg bi polazili. Oni bi morali ća u Spljet putovati, jer tek ondje njim je najbliži hrvatski gimnazij, ali mjesto predaleko a troškovi preveliki.

Ja bih dakle umolio visoko ministar-stvo da u ovom smislu rieši utok krčkog biskupa. U ostalom da poduprem svoju resoluciju, moram jošte napomenuti, da je pokojni biskup Dobrila ustrojio mno-žinu štipendijah za one, koji se kane sre-ćeničkom stališu posvetiti. Ali tad u Istri nema ni jednog slavjanskoga gimnazija, ili će ovi štipendiji ležati bez koristi, ili će se proti pokojnikovej volji podieliti Talijanom. Ja mislim, da ovi razlozi pre-poručuju moju resoluciju (*Bravo! desno*).

Resolucija glasi ovako:

„Pozivlje se c. k. vlada, da na državnom gimnaziju u Pazinu glede uvođenja hrvatskoga jezika početkom školske godine 1883.—4. kao učevnoga jezika za učionike hrvatske narodnosti, izda slične naredbe, kakve je izdala

za gimnazije Kranjsko godine 1882. tičuće se uporabe slovenskoga učev-noga jezika za Slovence“.

Opet matice.

Nadati se je bilo, da će iz poznate note lošinjskog kapetana i okružnice po riečkoga političkoga upravitelja glede pravo-piska kod vođenja maticeh biti konač evakim: daljnijm preplakom ob istoj stvari, osobito od kad je naš zastupnik u car- vjeću Dr. Vitest upitao ministra grofa *Taafea*, dali znade za to naredbe i jeli jih misli dokinuti. Nu naše nade nisu se izpunile, jer je opet voloski kapetan raz-pisao na sve župničke i dušobrižničke urede okružnicu napisanu u njemačkom jeziku, koja prevedena na hrvatski glasi:

Br. 828.

Okružnica

na sve mnogobrojne župničke i dušobrižničke urede političkoga kotara Volosko.

Usled višega naputka strogo se pazi kod vođenja, da budu imena uvrćenih u vojsku pravo pisana, budući je čestotup jedno te isto ime u različitim spleih, protokolih i dokumen-tih različito pisano, što može prouzrokovati samo pomatnje.

Budući se i u ovom kotaru egadja, da po-jedini voditelji maticeh nakopiraju točno iz knjigah za porode imena nego dar samovoljno promjenjuju pravopis, opaža se ovim, da taj postupak nije dopušten, te da ima svaki ma-tičin izvadak slovo do slova jednak biti origi-nalu.

G. k. ketaraki kapetanai.

Volosko, dne 9. Febrara 1883.

Tečajem prošle godine govorili smo već u našem listu dosta obširno o jeziku, kojim se matice pišu i pravopisu, koji se ima upotrebiti te svatko mora pripoznati, da su naše tvrdnje osnivajuće se također na poznavanju hrvatskoga jezika posvema opravdano. Danas svratiti ćemo se samo u kratko na ovu okružnicu imajući uvijek pred očima kazneni zakon, kojim je pre-plisana granica dokle se imaju kritizirati naredbe pojedine oblasti.

Gleda jezika. Nepoznajemo dosada za-kona, koji ustanovljuje, da je njemački u ovoj poli mstarne državnj jezik. Nepo-znajemo zakona ni propisa, kojim bi se zahtijevalo, da župnici kod nas moraju znati njemački ni to se od njih nezahtjeva, kad se jih imenuje.

Takvi zakoni neki ni bili na svojem mjestu, jer je poznato, da mi neživimo u njemačkom rajhu nego u Austriji, zajednici različitih narodah sjedinjenih pod okriljem *Aabürškoga doma*. Ti svi narodi imaju jednaka prava i jednake dužnosti, što je i zakonodavac poznatim člankom XIX. temeljnih zakonah pripoznao. Sliedi to-gično, da se svakomu narodu piše u nje-govom jeziku, a med narod spadaju i nje-govi župnici. Nikomu neće pasti na um, da piše župniku u talijanskom Tirou u poljskom jeziku, kao što neće pisati žup-niku u Saleburgu u českom jeziku. Svako bi se tomu smijao! *Kod nas se to egadja*, župnikom živuim med hrvatskim naro-dom piše se njemački, a velimo opet da niti mi a niti ni sam zakon nepripoznaje nikačva pravnata njemačkoga jezika. Naš jezik vriedi isto toliko, koliko i njemački. Njemački za Njemce, hrvatski za Hrvate i tako morat će biti!

Gleda stvari. Gornja okružnica razli-kuje se od dvih prevažnijih u toliko, što ova nepropisuje nit jezika niti pravopisa, kojim se imaju matice pisati, nego jednostavno veli, da se imena imaju pravo pisati. Mi prihvaćamo ovo što je rečeno, nemareć za ono, što se je tim htjelo kazati. Dakle u principu pripoznato je, da se imena imaju pisati pravo t. j. onako kako to jezik i njegov obće poprimljen pravopis zahtjeva. Samo ovako je moguće da se hrvatsko ime bude uvijek i svagda jednako pisalo, jer kad ga svaki piše onako, kako to za-koni jezika zahtjeva, nestati će onoga kaosa, da svaki naše ime po svoju piše. Hrvatsko se ima pisati samo hrvatski i onda nema pogibelji, da ga tko izkrivi.

Drugi dio gornje okružnice reć bi da se neslaže s prvim dijelom. Mi zna-demo, da svaki matičin izvadak mora bit jednak originalu, o tom smo na čestu. Prvi dio okružnice nalaze, da se imena narodu pisati *pravo*, drugi dio nalaze, da

se iz knjige točno kopira, sad ako je u matičnoj knjizi ime krivo napisano, kako će se župnik ravnati? Dali će se držati prvoga ili drugoga dijela napomenute okruž-nice? *Qui bene distinguat, bene docet*. Da razjasnilmo, ovo su dva primjera. Došao naš čovjek imenom *Zubranid* iz Hrvatske u Istru te se ovdje i oženio. Porodi mu se diete a župnik talijanske narodnosti čuvši obiteljsko ime unese ga u knjigu *„Zubranich“*. Hrvatsko ime *Knez* pretvo-reno je od Talijanah u *Chnez*, ime *Hrvat* u *Chrvat*, ime *Ševlac* u *Schivas*. Sad neka nam kažu oblasti, kako će župnik pisati pravo ili krivo? Krivopisa je nitko ne-može braniti. Pravica pred sve! Sve one naredbe pozivlju se na vojničke oblasti i vojnike. Poznato je, da se hrvatska imena u austrijskoj vojsci pišu većinom čisto hr-vatskim pravopisom. Vojničkim je oblas-tim slabo do toga, da se imena vojnikah točno pišu. Točna mogu biti samo, ako se pravo pišu. Ako kapetan povikne *„Šiu-lava“*, naš vojnik *Ševlac* neće mu se ogla-siti, jer se ne zove tako, kako ga Talijani pišu. Ovo je uzrok cielomu kaosu, kojega će nestat, čim se jednom poprili narav-skou načelo, da se hrvatska imena imaju pisati *pravo*, kao što nalaze prvi dio gornje okružnice.

DOPISI.

Volosko, 20. marča 1883.

Mislim da bi se nezahvalnim pokazao napram našim vrijednim otcem domovine, kad nebi svijetu javio, da se napokon u Voloskom zastupatvu javno razpravljalo o ženskoj školi, pa da se zaključilo sa svi-mi proti jednom glasu, da *ženske škole ne-treba i da je neka*.

Mi smo i prije to znali, da će to tako biti prem nas je naš vrijedni potesta gosp. Gustin što puta uvjeravao, da je celo zastupstvo za školu, al da stvar drugdje za-staje.

Naši vrijedni otc pokazali su se koliko brižljivi toliko dosljedni u svojim djellih, pa kad su jednom rekli da ženske škole ne-treba, ne-treba je, pa shogom, jer tako hoće dvojica poslušnih slugah porećke go-spode, pa tako moraju hitjeti svi Vološćani, makar im se zato sav svjet rugao, makar se oni i njihovah djeca rad tolikog junactva do ušijah ervenilni. — To bi pričilo na-predak taljančine na Voloskom, zato se toga nikako dopustiti nemijsje. — To je politika naših otcah.

Znamenito je pak da su i Opatijski zastupnici proti ustrojenju ženske škole na Voloskom, a sromasi neznaju, da će baš radi toga, što su proti ustrojenju žen-ske škole na Voloskom, izgubiti svoju ma-žku u Opatiji, jer škola se na Voloskom mora otvoriti, pa kad ju gospoda neće samo za Volosko, morati će ju za Volosko i Opa-tiju zajedno. — Tako se dogadja svim slepim koji se od slepih ili zaslepljenih voditi daju!

Jedanput se već s komedijami i s ire-dentarskom politikom prestati mora.

U svoje vrijeme bio njetko sa iztočnih granicah Istre dobro oprav odvašnjega do-pisnika porećke lažitorbe Istrije, tako da ga već dugo nije bilo volja po onoj novini črećati, al nedavno zasrbili ga prsti i taj se delija opet po svom običaju dao na laži i podle denuncijacije. U svoje je vrijeme isti gospodin pisao Istriji da se u ovih stranah snuje nekakvo veliko hrvatsko kraljevstvo, a sada evo dotaknuo se i ov-dešnjega društva «Concordije» koje da nije drugo nego prava čista «Čitaonica» u kojoj da se sastaju čisti zagriženi Hrvati koji da su i na carski izmđan kod banketa u ovom društvu izredana, napijali Dru. Antii Starčeviću. — Taj vam ovamo dotepi se iredentas mtslo tim ocrniti, valjda pred tršćanskom vladom, članove spomenutog društva podmećuć jim bog zna kakve ve-lekdajničke osnove, kojih on, gosp. Star-čevića zastupnika na hrvatskom saboru, najotvorenijim reprezentantom smatra.

Pram mislimo da kad bi i blo tko u onom društvu, koji bi Starčevića pošliže poznavao, te kad bi mu se i napilo bilo, da to nebi nikakvo zlo bilo, jer napokon Starčević je poštenjak da mu treba para tražiti, a svoju politiku on tjera javno dakle nije protuzakonita, to ipak moramo uz-tvrditi da je «Istrija» dopisnik bezstranmu

Juraj. Gdje biraju to je već prije rečeno, a kada ima biti izbor, to odlučie cesarsko namjesništvo u Trstu i svaka občina mora razglusiti, da ljudi znaju.

Marko. Kako izabiraju fiduciari poslanika? *Juraj.* Ovako: Na odlučeni dan svaki valja da dođe s ceduljom, koju je od kapetanata dobio kroz občinu, u ono mjesto, gdje je kapitan i onu sobu, koja je za to odlučena. Ta cedulja zove se valovnica. Talijani ju zovu carta di legittimazione. Ovdje je od strane cesarske oblasti jedan izborni komisar, navadno sam kapitan. On izabere od pridolih fiduciarah trojicu u komisiju, a fiduciari svi od svoje strane izabere još četvoricu. Svih tih sedam izabere između se svoje predsjednika. Predsednik na to ustane, spomene svim, koje vlastitosti mora imati poslanik i reće jim, neka biraju svaki po dušu onoga, za koga misle, da će jih najbolje zastupati. Na to član komisije danju najprvo svoj glas, onda redom fiducijari, kako stoje u imeniku (telenco). Uz ime svakoga fiducijara napiše se ime kandidata t. j. onoga čovjeka za kojega je taj fiduciar dao glas. A budući naše vanjske občine biraju u svakom kupetanatu po dva poslanika, to će imenovati dva vredna muža za tu čast.

Različite vesti

Jaž pisao u najpodlijoj nakani, jer Starčeviću u Voloskoj «Concordiji» nije još nikada nitko napisao nesamo, nego možda nikada nitko o njemu ni govorio, pošto svjestih i odrješitih Hrvata a Concordiji žalilboža niti nema. — Predsjedništvo «Concordije» međutim je već u samoj «Istriji» celu stvar dementiralo i dobro je učinilo. Tako će baram svijet znati, koliko mora vjerovati onomu što Istrija piše kad skoro u svakom broju vidi po koju retičku.

Na ono što je Istrija pisala o plesovih koji se držali u «Concordiji» nećemo da odgovaramo, bilo je najme prebednato napisano, a da nebi svatko vidio koliko je dopisnik zloban.

Iz Hrvatske.

Gosp. urednik «Naše Sloga» pozvao je sve rodoljube hrvatske u složno kolo, da pruže ruke i srca na podupiranje toga po Istru našu slavnoga i patriotskoga lista; svaki će se — mislim — tomu plemenitomu pozivu odzvati, koliko onako bude mogao, da se toli potrebni list onako podupre, kako to spas hrvatske stvari u Istri već sobom zahtjeva.

Etio tako rade dakle svjestni rodoljubi Istranski za svoj hrv. tamošnji narod, ali žalilbože «Hrvatska» nije sretna, da bi ona imala silni list za puk svoj, koji bi istomu popularnom načinom doprinosao ono, što mu treba znati za njegov svestrani boljak. Znamo se u Hrvatskoj dakako tužiti, da nam je puk zaostao, da neznade i nerazumije svoje domaovinske stvari, a onamo mu se ipak nepruža popularni listić u ruke, koj bi ga podučavao u svih njegovih potrebah. Eno u Krajinu su saborski izbori pred vrat, a tužni narod neznaka kako stvari stoje, pa ga zato bezdušnjači zavadjaju na labru ruku. Kad već i nebi bilo drugih potrebah, ova bi već bila dostatna, probuditi naše patriotske muževe u Zagrebu, da bi se moralo pokrenuti popularni listić za puk poučnoga, gospodarstvenoga i političkoga sadržaja, kao što su pred nekoliko godina izlazile «Pučke Novine». «Naša Sloga» imade poglavito buditi hrv. svijet u Istri i raditi za ovu hrv. zemlju usljed svoga programa, te zato nemože se baviti obćom hrv. stvari kakko bi to zaisto želila. Taj listić imao bi izlaziti u Zagrebu na pol arka svakim tjednom, ind u posve malu cenu, a imali bi ga poduprijeti svi hrv. rodoljubi. Ako ga nebi svaki pojedini seljak ili pučanin Hrvatske mogao držati, imali bi se rodoljubi po Hrvatskoj zauzeti, da se njih više složi, i da bi svoj listić u većem društvu držali, te nebi ni osjetili ono nekoliko krijućarati, što bi dali u društvu zanj. Zalostna je doista istina, da su «Pučke Novine» izlaze pred nekoliko godina nehajatom morale prestati izlaziti, ali sada morali bi se tim više prenuti svi slojevi pučanstva, jer prije svega treba nam u puku postavljati čvrsti i zdravi temelji.

Udružimo se dakle svi jednodušno na pokretanje takvoga listića za hrv. puk, bill mi staleža koga mu drago, i u to ime pomogao Bog, a ja svoju rekoh.

Jedan rodoljub.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 14. ožujka 1883.

U obih polovinah naše države vodi se ovaj čas žestoka parlamentarna borba o jeziku; u bečkom carevinskom vieću razpravlja se proračun ministarstva nauke. Kod ove razprave zauzeše se zastupnici slavenskih naroda da se u pojedinih slavenskih pokrajinah pripusti njihov jezik u srednje škole. Oni zahtjevaju da se nepravda počinjena na Slavenih od prijašnjih njemačkih vladah ukinu, da se i njim dade ono pravo u školi koje uživaju već od davna i Njemci i Talijani. U toj razpravi iztakose se svojimi željami i zahtjevi najviše Slovenici i hrvatski zastupnik Istre, jer je upravo u ovih pokrajinah, gdje je narod u nauci tudjom krivnjom dosta zaostao,

*) Žalimo i sami što se na odnošaje u Hrvatskoj nemožemo da sada mnogo osvrtnati. Kad bude naš list čednikom, biti će nam to laglje. Dok se vaše želje neozvijotore, nastoje da se «Naša Sloga» u Hrvatskoj čim većma rasprostrani. Ured.

najdublje korjen zahvatio i u školi i u uredu, talijanski i njemački jezik, dočim je slovenski, dotično hrvatski, svuda potiskivan i potlačen. U mnogojezičnoj državi kao što je naša, neće i nemože biti pravog mira niti reda, dok se ova borba u prilog potlačenih nesvrši, t. j. dok nebudemo imali svi ista prava, kao što imademo svi ista dužnosti.

Spomenusmo jur da se je pri toj razpravi topla zauzeo za naš narod u Istri naš zastupnik; njegovov govor donasamo na drugom mjestu; dao Bog, nećasto njegov glas, glas vapijućega u pustinji.

Odbor carev. vieća odbio je predlog zastupnika Vurnbranda, da se njemački jezik proglasi državnim jezikom, jer da je taj predlog u opreci sa 19. člankom državnoga temeljnoga zakona, a napokom da neimade praktične potrebe da taj predlog postane zakonom.

U ugarskom saboru namjeravaju Madjari zadati smrtonosan udarac takozvanim konfesionalnim srednjim školam, kojih imade tamo 19 i koje pripadaju stranom Njemcem, stranom Rumunjem a stranom Srbom. Madjari hoće da te škole, prem uzdržavane od pojedinih navedenih narodnostih, postanu leglom i vriealom madjarizacije, te stvaraju zakon kako da to čim laglje postignu. Zakon će stvoriti, jer su u nasilju gospoda Madjari pravi majetori, nu dali će i svoj cilj postignuti, pokazati će budućnost; u ostalom svaka sila do vremena.

Njemački irredentiste t. j. oni Njemci kojim su preuzke granice naše države, i koji teže za pruskim carstvom, dali su nedavno u Beču svomu velikonjemačkomu poletu opet oduška. Bečki sveučilišni djaci držali su Wagnerov (kojeg smo smrt u posljednjem broju spomenuli) komora, kojom su zgodom priradili velikonjemačke, proti austrijske demonstracije. Tim demonštrojcam kumovali su i njegovi profesori i zastupnici, napose poznati njemački vikač Schönerer, proti komu da je jur zavedena sudbena iztraga.

U Hrvatskoj postaje napetost radi predstojećih izborna u bivšoj Krajinu danomice većom. Reč bi da su se tamo stvorila dvie protivničke stranke, t. j. hrvatska kojoj je na srdcu jedino dobrobit i spas hrvatske kraljevine, i srb-ska koja kani i s dušmanim hrvatskimi (a tim i svojimi) ugovarati samo da postigne svoj cilj, svoje sobične svrhe. Nadamo se da će se ipak naći jošto toliko domoljubnih i poštrovnih muževah, koji neće dopustiti, da postane ona krasna zemlja, koja mora biti svim stanovnikom jednako mila i draga, pozorištem domaćih nemirah i izgredah.

Ruski narod izgubio je ovih dana jednoga od najboljih svojih sinovah, jednoga od najstarijih i najvrstnijih europskih diplomatah, to jest državnoga kancelara, «kneza Gorčakova», koji je dne 11. t. m. preminuo u Baden-Badenu. Ova viest neiznadjuje valjda nikoga, jer je Gorčakov jur duže vremena bolovao a k tomu bijaše vrlo star i slab. On se odrekao državne službe odmah nakon berlinskoga kongresa, koji je sledio iza svetostjepanskoga mira, sklopljena između Ruske i Turske i kojim bijaše balkanskim narodom u obće, Bugarom napose, ljepša budućnost namijenjena. Gorčakov bijaše ipak i nadalje dušom svega diplomatskoga rada u Rusiji te se nije nijedno važnije europsko pitanje riešilo, a da nije i on svoju rekoh.

Narod ruski, osobito seljačtvo, imade knezu Gorčakovu mnogo dobra, mnogo polagšioh zalivaliti a nedavno oslobođeni narodi Balkana, neće i nemogu mu nikada zahvalnosti zaboraviti.

Vršeć našu novinarsku dužnost, javljamo našim čitateljem smrt važne političke osobe u kraljevini Grčkoj, naima smrt Komondurosa, koji je u novijoj poviesti Grčke, osobito za vrijeme rusko-turakog rata i poslie njega, igrao u ministarstvu grčkome glavnu ulogu. Zahvalan narod spremio mu prošli utorak sjajan pogreb na državne troškove u prestolnici grčkoj Ateni, a u znak žalosti, odgođene su sjednice zemaljskoga sabora na pet danah.

U mladoj kraljevini Srbiji neimade niti sada željenog reda i na predka. Crkveni prepiri između najviše svećenstva i svjetske vlasti nisu jošte izrvanzani. Najviši duhovni pastir metropolita, bijaše sa svoje časti skrut a sadanji upravitelj metropolije i njegovi drugi viadike zahvališe se na časti. Oni viši pastiri, koji nisu vladali po volji, šalju se za kazu u samostano. Tako biva svuda gdje sviet-ska vlast, samovoljno postavlja i diže glavu crkve, nepitajući nikoga, jeli to pravo i koristno po duševno i tjelesno dobro kojeg naroda.

Njemački crkveni odnošaji sa rimskom stolicom nisu se u posljednje vrijeme niti poboljšali niti pogoršali. Izvjestno je, da sam njemački car želi mir sa sv. Otcem, on dapače nastoji — u koliko ga njegovi savjetnici u tom nepriče — da se crkveni mir u Njemačku povradi, da se zadovolji katoličkom pučanstvu Njemačke, nu kako rokoso, imade savjetnikah, koji takav mir nežele, koji se takovom miru opiru, jer njim je laglje u poremećenom i nenaravskom stanju države, svojim sobičnim željam zadovoljiti.

U njemačkom saboru pokazane davno, vierna većina Bismarkova, njegovu prijatelju, prvom europskom generalu Moltkeu zube. On je naima zahtjevao novih po zemlju teretah za svoje vojničke hire, nu ovaj put rekoše mu zastupnici odlučno, da je njemački narod već do grla sit tih vječnih vojničkih troškovah, da za vojničtvo više nedadu ni novčića nego li je proračunano, jer da narod jedino radi silnih troškovah na vojničtvo materijalno propada.

U Francuzkoj je jošte uvijek tmurno nebo. Nemože se danas kazati, što će sutra slediti. Poslednjih danah bijaše opetovnih uličnih izgredah koje počiniše najniži slojevi pučanstva, među kojimi bijaše i više ženah. Vojska bijaše na više mjestih pripravna da poprmi oružje ako bi se gdje izgredi počimili. Više osobah bijaše pozatvarano, nu dali je tim republici nužni mir povraćen, dade se dvojit.

Franina i Jurina.

Jr. Za ljubav božju od kuda greš Jurino tako natrušen?
 Jm. Ča jes? jas ću bit konziljer al morda i potešta.
 Jr. Brižna kapljica, ča ti s čoveka stori!
 Jm. Aj su mi to rekli put Kinkeleovh kade smo va ta račun pili i ja sahen se va ta van malo okiril.
 Jr. Nezmučuje se Jure ne, lego ako te kakov solad tišči, daj ga dece za kašu. Vi ki bite imeli bit pametni i ki se držite za nekakovi poglavari, ste huji lego Tančina.
 Jm. Tako ča nećeš dat i ti 30 soldi kako i drugi, na glavu?
 Jr. Aj ću s pallcu, ma ne na glavu nego na...; Ča mislite da smo si nemi pak d'ocemo van poć si na vrgun?
 Aj čete se zmanjen pasat.
 Jm. Dunke Bog.
 Jr. Bog, Bog, bardižaj dobro.

Naš neumorni. Dr. Dinko Vitezić kojeg govor donasamo na prvom mjestu, pokazao se opet vriednim zastupnikom našega naroda, na čemu mu mi u ime tog naroda izričemo najtopliju hvalu. Pozivajući se na resoluciju slovenskoga zastupnika G. Dra Tonklija, zahtjeva naš zastupnik, da se na pazniškom gimnaziju u prvom i drugom razredu svi predmeti hrvatski podučavaju, osim njemačkog jezika, glede kojega je određeno da prema tomu kako budu djaci u njemu uvježbani, ima se i tim jezikom podučavati; drugo, da se u trećem i četvrtom razredu ima njemački i grčki jezik, njemačkim, a ostali predmeti hrvatskim jezikom podučavati; treće, da za odnosno obvezatne i slobodne predmete, osim poduke u pjevanju, nastavni jezik ima biti njemački. — Prem je G. Dr. Vitezić topla preporučio i temeljito obrazložio svoju resoluciju, nije mnogo nađe, da će vlada ovu želju hrvatskoga naroda u Istri izpuniti, jer se je ministar nauke G. Conrad izrazio o resoluciji G. Dra Tonklija, da ju vlada nemože uzeti ozbiljno, a Vitezićeva je silna ovoj.

Dne 10. t. m. govorilo je opet G. Dr. Vitezić o delavskih školah te se potužio, što se nije do sadk kod nas ustrojila nijedna takova škola. Uporozuje vladu na grad Kastav gdje je toliko zanatlijah i radnikah i gdje slaže narod sam novčić po novčić za takvu školu. Napokom preporuča vladi da se zauzme za delavsku školu u Kastvu. Taj govor doniće čemo u budućem broju.

Poslanica presvj. g. biskupa Glavinu. Danasnjemu broju «N. Sloga» dodasmo (većinom za naše čitatele) u Istri kano prilog poslanicu biskupa tršćanskoparskoga presvj. g. Dr. Ivana Nep. Glavinu, koju je namijenjena njegovom stadi u koju topla preporučamo, da ju svatko pomnjivo i marljivo čita. Uz poslanicu nalazi se i račun prinosa za utemeljenje «Biskupskoga Semenišća» pričuših do konca 1. 1883.

Ipak hrvatski. U 3. broju ove godine javili smo našim čitateljim, kako je vojnička oblast u Trstu «Marius-Franziskus-Basilik» Commandou vratila Kastavskoj občini nekakolko hrvatski napisanih molbenicah. Istodobno smo opazili, da se je ista občina radi toga pritužila na c. k. ministarstvo vojske u Beču. Ova pritužba reč bi, da je koristila, jer su povoljno rešene neke druge isto hrvatski sastavljene molbenice voloskoga kapetanata. Bile su već na putu, da se vrate s pozivom, da se napišu njemački ili talijanski, al je na dobu došla druga zapovjed iz Beča te tako je sada na hrvatskom puku, da prema svakomu pokaže svoju narodnost i svoj jezik. Neka oblasti među sobom pišu kako ih volja, s hrvatskim su narodom zakonom obvezane hrvatski občiti, oblasti su radi puka, a neživi puk radi oblastih. To neka si zapamte svi, koji imaju posia s pukom.

Poslanica presvj. gosp. Dr. Vjekoslava Zorna, biskupa porečkopuljskoga. Kako smo u svoje vrijeme javili da će za četvrtu nedelju korizme stignuti u Poreč novoimenovani biskup Dr. Zorn, tako se i dogodil.

Zaposjednuv onu starodavnu stolicu, razposila na svoje vjerne veoma lepu i obširnu poslanicu u kojoj preporuča podredjenomu si svećenstvu, da vrši točno svoje teške dužnosti, da se vlada po napuku sv. Mateja koji kaže: «Mi smo grad koji na gori stoji, ni sveća, koja na svećenjaku gori. Da se svi etli dakle naše vidjelo pred ljudmi, da vide naša dobra diela i slave Oca našega, koji je na nebesih». One koji su u službah i dostojanstvih sjeca sv. Pavla koji piše Rimljanom: «da je vlast sluga božji! Svemu pako puku preporuča da sluša svoje svećenstvo, da često prima sv. sakramente, da odgaja djecu u strahu božjem i zaklinje ga da: ne ljubi svijet, nego da išće najprije carstvo božje i pravde njegove.

Izbor za carevinsko vieće u velikom posjedu u Istri na mjesto odstupivšega g. barona Lazzarin-a, biti će do mla. Već je oglašen imenik izbornikah. Tko je izpušćen iz tog imenika neka to reklamira do 20. t. m. inače biti će prekasno.

Iz Kastavščine doznajemo da su odlučile občine Kastav i Veprinao poduzeti shodne korake, da se uzpostavi toli potrebita i bez razloga ukinita pošta u Crličih (ili u okolici). Iz istoga izvora primomo viest, da se još nisu umilili Rukavčani i Zvončani, već da nekogi poglavari tamonji još uvijek bune narod na odcjepljenje od Kastavske občine, a pri tom muzu siromaha i neuke ljude jer njim treba novcah za «justanca» i kakov zmulić. Bog daj norcem pamet!

Porečki listić. «I. Istrin» zvanji, i u posljednjem broju nije mogao a da svojju plemenitost i hvaljoni liberalizam nepokaže tim, da istarske Hrvate, bud rad česa, *nedennwira*. Ovak put je opet na red došao hrvatski-pardon — njemački pazniški gimnazij i ondje učedi se mladi Hrvati, koji — Bog njim griehu oprost! — čitaju «*Nasza Sloga*», list u njihovom jeziku pisan.

Tom prilikom liepo denuncira djaka, koji tobože politički novinari čitaju (što da je samo talijanskim djakom zabranjeno) i velamožnoga gospodina slugu, koji jim jurno grataš dieli i tim slavu propagandou širi. Jedna porečka lija nezna pak — što joj je dakako vrlo žao — jell to blva sa znanjem i privolom gosp. ravnatelja ili ne? Iz ovoga se vidi, kako su naši vrli gospodari već duboko pali, zato mi nećemo više o tomu govoriti, nego samo pitamo poštovanu „Istru“ jeli, po njezinom mnenju, ovakva šta spada pod rubriku „Arti delatorie“? Mi u ostalom pazorno bilježimo sve slične „bravure“ naših plemenitih protivnika liberalaca, da ih, kad uztreba, upotrebimo, neka se vidi tko je vjestiji snala arti delatoria.

Izbor župnika u Buzetu. Kad je otišao iz buzetske župe velečastni i vječeljenjeni gospodin Dragutin Fabris upravljač je crkvenim stvarima g. Rajmond Jelasić koji je već više vremena u onih stranah i koga tamošnjih narod poštuje i ljubi. Poslo došao je Antun Kalac, Pazidčan, mlad, al uzoran svećenik. Njega je prečastni ordinarijat biskupski poslao da upravlja župom, znajući da jedan svećenik svega obavljati nemože. Župa bila je razapsana. Prošlo je vrijeme za prošnje, a došlo za izbor župnika. Župljani buzetski imaju pravo izabrati si župnika. Čekali su dugo vremena da ih pozovu k izboru. A među tim govorilo se je i ovo i ono što je narod ponjeki smučivalo, al što je najhloje prešutiti sada, kad je već stvar gotova.

Dne 24. februara vršio se je izbor. Dotizli su ljudi iz svih sela malo po malo. Strijelani išli su zajedno kao velika četa, bilo jim je kakva stotina, i svi su kao jedan glasovali. Složno i medju sohom i sa ostalimi župljanji iz sela buzetske župe, ali složno i sa istim gradjani buzetskimi. Ovo je vredno osobito naglasiti. Gradjani su dočekali g. Kalca s njakim nepovjerenjem, s njekom protivčelnošću. A on se je u kratko vreme znao steći i kod njih toliku ljubav, da su i oni kao i okolnaci za njega glasovali. Dva tri glasa samo bila su protij njemu, preko 300 za njega. To će reći narodnom voljom izabran župnik. Narod je svoja voljizabranoga župnika zvonjenjem i glasobom počestio. Narod je uvjeren da je izabran čovjek, koji će ga po pravih putevih voditi, koji će se za njegovo dobro u svakom obitru kao pravi otac brinuti.

Mi čestitamo narodu, koji si je izabran takova pastira, i pastiru koji si je u tako kratko vreme znao steći toliku privržnost, toliko pouzdanje i toliku ljubav naroda. — Živili župljani, živio župnik!

Škola u Lanišću. Onomu koji neznna, kažemo da je Lanišće selo u sjevernom dijelu Istre, rekli bi u kuto što ga tvore sjeverne i istočne najviše gore istarske. Selo je dosta veliko, a kuće im mnogo ljepše nego u sve kojemgd gradu Istre. Ljudi žive poljodjelstvom, žumarstvom i stočarstvom. Radini su i dosta imućni Hrvati, nepokvareni tudjom kulturom. Od njeko doba spadaju pod buzetsku občinu. Oni koji su jih tamo vrgli, mislihu su vanlja narodni jih okuzili, al su se prevarili. Kremen-ljudi su oni koji čvrsto uz svoje stoje, i koji neće mirovati kod opet svoje občinske poglavarstvo neobće. A i dostojno i pravdomo bilo bi. Odatjenji od sadanjenoga poglavarstva, a ima jih mnogo. Župa broji preko 3600 stanovnikah pada nju spadaju u Lanišće još sela Podgane, Prapode, Klenošćak, Račavac, Slum, Raspor, Trstenik, Brugnica. A u svih ih selih stanuju koreniti Hrvati kao i u Lanišću.

— Kod njih podučaje djecu u školi njihov vredni kapelan g. Ivić. Kako je župa velika tako je u njoj mnogo posla crkvenoga pak nemože kapelan onoliko u školi učiniti koliko bi učinio učitelj, koji bi imao posla samo u školi. S toga su ljudi već dulje vremena želili da njim se daje učitelj, da se ustrojio redoviti škola. Zatezulo se je i zatezalo, neznamo koji je krivo, al napokon, želja njim se izpunila. U predznanjem broju oglasili smo natječaj za službu kako nam ga je poslala kotarska školska oblast. Čemu se radujemo jest, da je *Artaški* nastavljen jezik. Sigurno se je to učinilo po želji stanovnikah, jer gdje se stanovnici odučno neizraze, tu biva raznih mešetarijah po našoj Istri. Imat će i tu zasluge i velečastni i vječeljenjeni gosp. župnik Orhančić. Radujemo se a narodom i s njim i želimo da čim prije i čim čestitijega učitelja zadobiju.

Plemontli dar. Poznali slovenski rodoljub g. Josip Gorup iz Trsta poklonio družtva za podporu slovenskih sveučilnistih gluhateljah u Gracu svotu od 1000 forintih. Čast g. darovatelj! —

Dr. St. Močvar. Otac i vodja naše braće štajerskih Slovenach umro je dne 22. p. m. u Celju. Čitav život radio je i trudio se za boljak svog milog roda, koji mu se prigodom njegovog pogreba krasno odužio pobrlu na taj dan u Celju veoma mnogobrojno. Les pokojnika pokrivalo je preko 50 dragocjenih vijenacah. Na grobu govorio je i hrvatski otačanski gosp. Fran Polnegović. Tako časti i štuje narod one, koji se bore za njegova prava.

U Kranjskoj so već sada pripravljaju, kako će slaviti uspomenu, otkad pripadaju slavnoj habsburškoj kući. U južnju tekuće godine pobohiti će i car Lju-

bljanu i ostala slovenska mjesta. Našoj braći Slovenceu kao da je malo odnulo, otkad su dobili za namjestnika sina slovenske krvi g. *Andriju Winarska*. Ono par njemačkih vikačah u Ljubljani je omuknulo, jer su napokom uvidili, da jim tamo mjesta nema, pak je cela zemlja zadovoljna sa svojim namjestnikom. To je pokazala kod nedavnoga odlkivanja namjestnikova redom željezne krune drugoga razreda, gdje su mu bez razlike stranach sve občine, družtva i korporacija naj-laskavije čestitala. Evo što znači, kad stoji na čelu pokrajine sin istoga naroda, koji obitava u pokrajinu, evo što znači, kad carski namjestnik poznaje jezik naroda, koji mu je povjeren. I mi se radujemo braći Slovenceu na njihovom namjestniku neznajući pako kad će nam ovuda bolje blići Bit ča jur bolje.

Ivan Solar. Školstvo u našoj posebnim Dalmaciji zadesilo je nemili udarac smrti školskoga nadzornika za srednje učione, vrloga rođoljuba i odlučnoga stručnjakova Ivana Solara. Lahka mu bila hrvatska zemlja, koja je ljubio kao Slovenac, svom plemenitom dušom!

Duh junački u Crnogorcach. Čitamo sledeće zanimive crtice o junaštvu Crnogorcach:

Kad su konceim minuloa jenara 2500 Crnogorcach sa 2 topa krećući u Krajinu (zemlja na desnoj obali skadarskog jezera) da ju zuznazu jer je tekur sud stalno ustanovljena granica med Turskom i Crnogorcach, mnogi Crnogorci koji moradoše ostati kod kuće, pošto nije bilo potreba da svi kranu, tužili su mnogi ljuto svojim poglavarom, zašto nebi naš i oni tom vojskom u Krajinu išli, ta da nula slabiji od ostalih. Medju ovim bljaše jedan Ceklinjanin, koji nije nikako mogao pregorjeti muke, koje mu zadade njegov kapetan ostavj ga kod kuće.

Malo prije nego je vojska krećala u ladjah, zaklinjahu taj vredni Ceklinjanin još svoja kapetana da ga uzme sobom. Kapetan ga tješilo i trudio se dokazati mu kako mu nije nikako moguće izpuniti njegovu želju. Na to hoće odlučno izpuniti Ceklinjanin: „na nečeš me uzeti; da znaš božja ti vjera, kako sam radiji krenuti u tamninu nego vratiti se kući i gledati va kako se veselo vozite u Skadarsko jezero...“ i pljusne kod tih rieči čvrstom šukom svoja kapetana, radi česa bi naravski i stavljen u tamninu. Knez Nikola koji je za ovaj zanimivi događaj čuo — hoće našem vriednom Ceklinjaninu drug dvojbe oprostiti.

Dva druga Crnogorca pako nemožeše se nikako oprostiti od vojske, koja se je već pjevajući vozila put Skadarskog jezera, i lihoše ravno s ljudjima na lijevoj obali rieka, koja uliće u jezero, zaklinjajući vrude vojnika i glavare da ih uzmu sobom, ako Boga znadu. Oni iz ladjah odgovoraha vazda da im nije nikako moguće a oni dva iz kopna neprestaju za dugo zaklinjati jih. Vried da im molba ne pomuže skočiše oba — pomisliše u ovo kruto zlimsko doba — u rieku, nakanom da se o žalosti u-tupe. Kad to vide vojnici i glavari u ladjah, narediše odmah da ih jedna ladja izbavi iz sjegurne smrti, jer neznadijuše plivati. Težkom mukom izvadili ih skoro smrtu nute all ipak veselo iz voje i praobukoše jih u balline koje su vojnici sa sebe koji košulju, koji gače itd., svaki i njim podali.

I tako im bi izpunjena želja, pošto po svjedočih, okupaju se u veoma studenoj vodi. svoj dub junačtvu.

Takovi su Crnogorci i Crnogorci su mirno zauzeli Krajinu i oduzeli onom gotovo divljem narodu oružje. Pripravljaju da su Arnauti iz te Krajinie gledali onim istim zadivljenjem Crnogorce, kako su Amerikanci gledali Europejce kad je Colombo prvi put stavio nogu na onu zemlju. Nekoliko darovah od strane Crnogorcach i ljubki govor knežev kojeg je držao na Cetinju 38 glavaram to nove crnogorske zemlje, nisu promašili cilj, te ima tvrde nada da će oni postati polaganom vatrani Crnogorci.

Carsko krunisanje u Moskvi. Iz Petrograda pišu pod 25. veljače: Poslije jučešašnje sjajne parade pred zlikom palačom, u kojoj je učestvovalo od 25,000 momčadi, pozvao je car Aleksandro-III., k sebi zapovjednike odjelah i izrazio im svoje podpuno zadovoljstvo nad držanjem momčadi te dodao, da se veseli, što će doskora u Moskvi moći držati smotru nad svimi četami garde (straže). Od svake pukovnije garde poći će u Moskvu sastavljeni bataljun po 800 ljudi. U svečanom krunitehnom provodu voziti će se vučeno od 189 konjuh, 36 zlatnih kočijah, kakove su bile u običaju na početku osamnjestoga stoljeća. Bolji konji kupiti će se u Hanoveru. Osim carske obitelji, velikih knezovah i stranih princevah, stanovati će u Kremli tri metropolita i dvanaest viših svećenikah, koji će obaviti ceremoniju pomazanja; za sve ovdubovne dostojanstvenike nabaviti će se nove zlatom izvezene crkvene odeće. Na sredini trga Sokolnika sagraditi će se rotunda za 3000 osobah. Pred glavnim ulazom u carske odaje namjestit će se estrade za 1000 muzikantah i pjevačah. Pod stalilma na Sokolniku namjestit će stolovah za 10,000 vojnikah i za 100,000 osobah iz caroda, Pučka svečanost obdržavati će se na trgu Sokolnickoga Rošča; za pučku zahavu odredila je moskovska duma (grad-

ska zastupstvo) 100,000 rubaljah. Grad bitli će tri noći uzastopce rasvijetljen.

Izvrstno sriemsko vino! **slivovica.** Iko je pohodio poslednju izložu u Trstu, mogao se je osvjedočiti o dobroti hrvatskog vina i slivovice iz Sriema. Te izvrstne proizvoite prodaje sada ovdje u Trstu vredni rodoljub Gjuro Vučković, i to na veliko i na malo. Poblizje na poslednjoj strani današnjeg lista.

Književne viesti.

Orb danah izšla je u Trstu u novoj tiskarni U. L. F. Huala, vrlo zanimliva brošura pod naslovom: *Osterafrah und die kroatische Frage (Austrija i Hrvatsko pitanje)*. Mi ćemo vremenom o njoj poblizje progovoriti. Za sada spominjamo samo toliko, da se u njoj razpravlja odnosa Hrvatske napram austro-ugarskoj državi. Tko ju želi imati, neka nam izvoli poslati 50 novč. i 5 za poštarinu pa će ju dobiti franco u stan.

Spode G. II Blasa Santillanskoga, franjezki papisa A. R. Lesage, preveo Ivan Širota. Svezak I. knjiga I. Sušak. Tisak i naklada Milana Kordića 1888.

Ždrebjanje tršćanske izložbene listrie. (Krono).

4370161	0423029	0063825	0147139	0255594
1500101	0350214	0380424	0692696	0283878
0151635	0203321	0004911	1101448	1039083
0593810	0280308	1699011	1617813	1304300
0112895	0261891	1771934	1728147	1666687
0497107	0238490	0620068	1397447	0492291
1494103	0298888	1897129	1744018	1181924
0097869	0159160	0375219	0004890	1395740
1377161	1049569	0109050	1048921	0939638
0529105	1231504	1472904	1844741	0505074
1450364	1214506	0681052	1203014	1018569
1827820	0200377	1489539	0027818	0556361
0472382	0843718	0004308	4803921	1416397
0581278	0993000	1204907	0377684	0737702
1460998	0806543	0378347	0525291	1247039
0499014	0261062	0354670	0458155	1532381
0689134	1797920	1648337	1869330	0070025
1750805	0789232	0530933	1436911	1793430
0000768	0497415	0690043	1140200	1892024
0398996	0170108	0151851	1158447	0775146
0614981	1024293	0273003	1439379	0792823
0509110	1027823	1710065	0012345	1553568
1471078	0012038	0124135	0563950	1078705
0841889	1578024	1878065	1409750	1050293
0335587	1065844	1053894	0029765	0700089
0849423	0203121	1299037	0503187	0884210
0893907	0113377	1380605	1582507	1365361
0672836	0148230	1357784	0995018	0633039
1013038	1457059	1690104	0428073	1690794
1025100	1489038	0938981	0462159	0680809
4274004.				

1223907	1841300	1686931	1895063
0357480	1194183	1491826	1071200
1230323	1564586	0893148	0837130
0987129	0495152	1711644	0371566
1241400	0634730	0640093	0914764
1023497	1582362	1693514	0440747
1153994	0668744	0839909	1119395
0957205	1391202	1077617	0044905
0993645	0717005	0139177	0694466
1196801	1084044	0110165	0479115
0139198	1658905	1690808	1306103
1099942	0393430	1041930	0568170
0493904	1573965	0673445	1265980
1793615	0804630	1414800	0371450
0420205	1593104	0521525	1034713
1074095	1266641	1245659	0899991
1449979	0769399	0851637	0562333
0521164	1162851	1404907	1141049
1522329	1567793	0406586	1675550
1449711	1461106	1439113	1519799
0931814	1495510	1214590	1764801
0042753	0520349	1801191	0919103
1314282	0965620	1472224	0231555
0828178	1712533	1925843	0542996
1082285	0597035	0384117	1042298
1002736	1056794	0303737	0870669
0877549	0813349	1933423	1213061
1200152	0493634	1321457	0741463
1267448	1403916	0464727	0192398
0998240	0586935	0577404	0892902
1434312	1043931	0113874	0082922
0207882	1254239	1301149	0606356
0420445	1684486	1797102	0701488
0627650	1715109	1735108	0727268
0687159	1990670	1727784	1127023
0709935	1689836	0927258	0701197
0541885	0057125	0202781	0361019
1646252	0784999	1448935	0406397
0068418	1382401	1397576	1770647
0627596	1207800	0351759	0916493
0621920	1467812	1987704	0164145

1507032	0290503	1177114	0877087
1232189	1901271	0774203	0717407
1570273	1610390	1457422	1663957
1842106	0121400	0435505	0118449
0073901	1075408	0637609	0381769
0834386	1382343	1902435	0916406
0892721	0649850	1147058	0376102
0923348	1256306	0032346	0959392
1453730	1073380		

0327385	0658825	1987243	0894797
0603754	1584814	0737632	0683749
0097874	0288110	1442882	1451493
1063928	0804925	0652250	1361024
0373560	0967911	0047772	0463419
0177127	0558735	0208450	0029399
1173618	0809930	0082169	0655692
0159116	1658248	1379403	0994183
0121897	1896795	0965121	1593193
1917176	1448859	1348683	1038510
1468472	0701011	0989427	0585770
1789819	0198112	0989158	0856172
1518904	1357478	1380290	0627270
0094682	0202024	0073929	0287692
1049291	1684473	1481499	1097126
1884161	1187489	0632888	0038895
4779123	1987347	0049054	1357226
1795518	1612843	0516878	1745811
1189751	0457895	0598997	1327235
1164847	1422975	1661443	1774710
2207998	1169918	0044703	0189115
1224299	0210788	0707085	1178904
1055576	0165594	0839310	1340310
1040478	1983774	1614485	1917563
1154971	0681952	1126554	0867693
1601453	1757830	0871592	1629872
1008740	1992928	0157078	0482768
0069766	1857254	1087868	1591104
0097921	1477816	0825346	1897490
0814705	1326017	1434085	0507113
1263722	0208656	0488797	0307992
1348776	1987784	0607598	1517882
1999668	0617417	1614883	1457882
0404114	1083975	1449387	0093842
0285509	0432592	0751183	1724090
1997146	1140795	0393955	1117860
0647222	0858486	0941518	1121268
0379593	0222504	0607615	1240927

0750278	0420600	0298643	1173437
0392198	0837824	1800407	1549293
1384202	4281279	0052121	1618196
0767195	1828323	1671021	1219587
1928559	1177034	1667770	1001902
1461071	1558656	1787026	0767999
1384347	0450048	1278800	0817739
0376395	0059394	1152872	0547677
0940423	0067244	0004626	0307990
0109785	0897440	1387423	1639239
1907200	1317869	1619231	0757089
0869098	1587416	0407882	0252730
0580165	0527982.		

Oglas natječaja

za podpore od »Bratovštine hrvatskih ljudi u Istri«.

Natječaj je otvoren do uključivo 20. aprila o. g.

Pravo na podporu imaju mladici